

Per email till:
ju-L4@regeringskansliet.se

Stockholm 2019-05-13

Ref Dnr: JU2019/0040/L4

Svenska Flygbranschens svar på regeringens remiss av SOU 2019:7 "Skogsbränderna 2018"

Svenska Flygbranschen (SFB) lämnar härmed svar på regeringens remiss av SOU 2019:7 "Skogsbränderna 2018".

SFB har cirka 90 medlemsföretag som tillsammans representerar en betydande del av den kommersiella flygnäringsen i Sverige, inklusive de allra flesta kommersiella helikopterföretagen. Det stora flertalet av dessa helikopterföretag arbetade mycket effektivt med brandsläckning under sommaren 2018, när de väl kallades in...

Allmänna kommentarer

Som tydligt framgick efter de stora bränderna sommaren 2018 utgjorde de svenska civila helikoptrarna en mycket viktig och effektiv brandbekämpningsresurs. I dagsläget finns ett stort antal helikoptrar i Sverige som kan sättas in i den typen av verksamhet. Bara bland SFBs medlemmar finns över 40 helikoptrar med utbildad och erfaren besättning och alla tillstånd för att utföra brandbekämpning.

Enligt siffror som SFB tagit del av flög de civila helikoptrarna mer än 3000h brandbekämpningsuppdrag under sommaren 2018 vilket kan jämföras med ca 270h för försvarets helikoptrar och ca 700 timmar för de utländska helikoptrarna. Därtill kommer ca 350h utländska brandflygplan.

När det gäller kostnaderna för insatserna framkommer tydligt bilden av de svenska civila helikoptrarnas effektivitet: En försiktig uträkning som SFB gjort visar t.ex. att de svenska civila helikoptrarna flög ca 10 ggr mer för bara ca 70% av kostnaden av vad de militära helikoptrarna kostade skattebetalarna.

SFB har inte tagit del av någon sammanställning av MSBs som visar hur mycket brandbekämpningen från luften under sommaren 2018 totalt kostat eller den genomsnittliga timkostnaden för de utländska helikoptrarna men med en genomsnittlig timkostnad för de svenska civila helikoptrarna, inkl piloter, underhåll, kring-utrustning, tankanläggningar med personal/lastbilar mm, på ca 13000kr är de sannolikt en svårslaget effektiv resurs för Sverige.

MSB inför sommaren 2019 nu handlat upp civila helikoptrar för skogsbrandbekämpning och de har redan varit i luften åtskilliga timmar och bekämpat de för året tidiga mark- och skogsbränderna.

Erfarenheterna från branschens sida av detta nya samarbete är hittills mycket positiv och det torde nu vara bekräftat att Sverige bäst och effektivast bekämpar bränder i ett tidigt skede i brandförloppet med hjälp av civila helikoptrar. Vi ser nu framväxten av ett mycket konstruktivt och kostnadseffektivt samarbete mellan det offentliga och näringslivet och vi vill gärna fördjupa detta efter hand.

Specifika kommentarer

SFB delar utredningens analys och slutsatser i många delar och noterar att våra tidigare kommentarer tagits med på ett rättvisande sätt under kapitel 14.1 (sidorna 197-202). I allt väsentligt framhåller vi våra tidigare kommentarer som fortfarande gällande.

Användningen av civila helikoptrar

Mer specifikt delar vi utredningens slutsats att civila svenska helikoptrar gjorde stor nytta för brandbekämpningen (sammanfattningen s. 14) men också iakttagelsen (på s. 16) att helikoptrarna borde ha satts in tidigare och att avtal om avrop av civila helikoptrar för brandsläckning saknades i stor utsträckning.

Avtal för att säkra tillgången av flygande släckningsresurser

SFB står även fullt bakom rekommendationen (på s. 19) att MSB i samverkan med räddningstjänsterna ska se till att det finns avtal för att säkra tillgången av flygande släckningsresurser med erforderlig kapacitet vid skogsbränder.

I detta sammanhang vill SFB peka på en annan rekommendation (s. 19) som vi särskilt står bakom nämligen att räddningstjänsterna måste agera kraftfullt *i början* av insatserna mot skogsbränder.

Med ett nätverk av avtal med olika helikopter operatörer kan en räddningstjänst ofta få en helikopter i luften väldigt snabbt som dessutom kan ta rakaste och kortaste vägen till brandhärden. MSB ska givetvis ha sina egna avtal med helikopterresurser men det får inte utesluta att även räddningstjänsterna har egna avtal för att säkerställa att de har tillgång till snabbast möjliga brandbekämpning från luften. Räddningstjänster i olika (angränsande) kommuner bör dessutom undersöka möjligheterna att samarbeta under dessa avtal och även söka samarbete med skogsägare och företag. Med ett nätverk av avtal med olika helikopteroperatörer kan räddningstjänsterna få en helikopter i luften väldigt snabbt som dessutom kan ta rakaste och kortaste vägen till brandhärden.

De kommunala räddningstjänsternas möjligheter att vid sidan av den flygande brandbekämpningsresurs som MSB upphandlar själva ha tillgång till helikopterresurser bör därför uppmärksammas av utredningen.

Kommunernas självrisk

SFB har några synpunkter på utredningens förslag angående kommunernas självrisk. Som vi fört fram i våra tidigare kommentarer ser vi kommunernas självrisk som ett stort hinder som i värsta fall gör att en kommun och dess räddningstjänst kan tveka länge – för länge – innan man ropar ut en helikopter att flyga över en brand för att bekämpa den. Utredningens förslag är att Förordningen

2003:789 om skydd mot olyckor, 7 kap. 2§, ändras med en tillagd text mot slutet: "om särskilda skäl föreligger kan det bestämmas att kommunernas självrisk ska sänkas till ett lägre belopp".

Utredningen resonerar om detta problem på s. 255-256 och skriver att man "delar den svenska flygbranschens uppfattning att höga kostnader för luftburna släckresurser vid skogsbränder kan få mindre kommuner att tveka inför att sätta in denna typ av resurser i ett tidigt skede", och att "detta kan senare visa sig få omfattande negativa konsekvenser för spridning och skadeläge". För att komma åt detta problem föreslår utredningen "att det av författning bör framgå att kommunernas självrisk kan sänkas om särskilda skäl föreligger".

Vi anser inte att förslaget är tillräckligt klart i denna del; om brandrisken är kvalificerad som hög måste en kommun måste känna sig helt trygg med att snabbt påkalla den mest effektiva brandsläckningen. "Särskilda skäl" ger alldeles för lite vägledning för en kommun som pga ekonomiska skäl avvaktar med att ropa in flygunderstöd. Ett alternativt, och som vi tror avsevärt bättre och rättsäkrare sätt att hantera situationen på, är att lagstiftningen ger möjlighet att i förväg, när brandrisken i ett visst område (viss kommun, vissa kommuner) är tillräckligt hög, självrisken helt tas bort. Anledningen till detta förslag är att om det kvarstår tveksamhet kring en kommuns självrisk visar erfarenheten tydligt att det riskerar att påverka en kommuns beslut att snabbt vidta den effektivaste åtgärden, dvs direkt sätta in den närmaste helikoptern för att effektivt bekämpa branden innan den blir stor och okontrollerbar och denna situation har vi nu för en gångs skull möjlighet att undvika.

Utredningen tar på s. 300 upp frågan vem som ska ta beslutet om en sänkt självrisk och kommer fram till att det ansvaret bör ligga på regeringen och inte MSB. SFB vill i detta sammanhang peka på behovet av snabba beslut i krissituationer. Om självrisksbeslutet fördröjs då det ligger hos regeringen och inte MSB finns det en risk att situationen "ute på fältet" snabbt försämrats. Utredningen skriver på samma sida: "Utredningen anser att de finansiella förutsättningarna för kommunerna att agera kraftfullt i situationer när t.ex. en hög brandrisk råder behöver förbättras". Utan att ta ställning vem som bör ta självrisksbeslutet föreslår SFB att fasta och snabba rutiner upparbetas för att säkerställa att inte ekonomin eller byråkratin avgör om Sverige ska kunna hantera nästa stora skogsbrand snabbt och effektivt.

Vilka flygande resurser är effektivast?

Utredningen slår fast att brandsläckning från luften är synnerligen effektivt om det sätts in i ett tidigt läge i brandförloppet. Men SFB ser ett behov av att kommentera utredningens kvalifikation av olika typer av flygande resurser. Till exempel anger man på s. 256, utan att ange varför, att försvarets helikoptrar skulle vara så mycket bättre att släcka större bränder än de civila helikoptrarna. Även om storleken i detta avseende kan ha viss betydelse är det många andra faktorer som avgör hur effektiv brandsläckning från luften är. Lokalkännedom, närheten till brandhärden, tillgång till flygande- och markpersonal, tillgång till egen marktjänst (bränsle, underhåll mm), timkostnaden, helikoptrarnas underhållsintervall, personalens arbetstidsregler mm är bara några faktorer som spelar in för att bedöma hur effektiv en viss typ av verksamhet är.

När det gäller brandbekämpning från luften torde det stå helt klart efter brandsommaren 2018 att man får ut extremt mycket effektiv brandbekämpning om man använder de civila helikoptrarna. Om man dessutom ingår fleråriga avtal med de civila operatörerna får företagen bättre förutsättningar att köpa in större helikoptrar med ännu större kapacitet.

Med samma resonemang och av samma anledning finns det skäl för staten (eller MSB) att inleda diskussioner med civila operatörer för att utvärdera möjligheterna att även få tillgång till skopande flygplan. Om branschen ges rätt förutsättningar kan den stå samhället till tjänst med olika typer av flygande brandbekämpningsresurser. Denna typ av samverkan mellan det civila och det allmänna blir mycket kostnadseffektiv för stat och kommun samt gynnar näringslivet, som i detta sammanhang ofta befinner sig i glesbygd och kan skapa många nya arbetstillfällen där.

Sammanfattning

I SOU 2008:129 Helikoptern i samhällets tjänst lämnas en rad bra förslag när det gäller användning av civila helikoptrar för brandbekämpning. Under sommaren 2018 visade dessa helikoptrar med all önskvärd tydlighet att de utgör stommen i det svenska brandflyget. Om de för nuvarande utredningsuppdrag relevanta rekommendationerna i SOU 2008:129 hade genomförts är det mycket troligt att de civila helikoptrarna hade släckt bränderna 2018 i ett tidigt skeende.

Genom SOU 2019:07 har Sverige nu möjligheten att – efter många år av stora bränder och minst lika många utredningar – äntligen bygga upp ett bättre system som säkerställer den mest effektiva bekämpningen av skogsbränder. SFB och våra medlemmar står för detta viktiga mål till det allmännas förfogande för fortsatt dialog och konstruktivt och långsiktigt samarbete.

Med vänlig hälsning,

Svenska Flygbranschen

Fredrik Kämpfe
Branschchef

Länk:

Sammanställning över SFBs helikopterresurser för skogsbrandsbekämpning:

https://www.msb.se/Upload/Insats_och_beredskap/naturolyckor/Skogsbrand/SFB%20Hkp_skogsbrand%20201807%20over%202.pdf

